

Data: 3.01.2025

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

KIEDY „WŁAŚCIWY CZAS” NA ZŁOŻENIE WNIOSKU O OGŁOSZENIE UPADŁOŚCI?

Zdaniem Sądu Najwyższego, „właściwy czas” na złożenie przez członka zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub wniosku o wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego spółki, w rozumieniu przepisów ordynacji podatkowej, to okres wcześniejszy niż powstanie stanu niewypłacalności spółki.

W kwestii odpowiedzialności osób trzecich za zobowiązania składkowe, art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odsyła tylko do przepisów Ordynacji podatkowej i nie odsyła równocześnie w tym zakresie do przepisów Kodeksu spółek handlowych (w tym art. 299 k.s.h.) ani do przepisów Kodeksu cywilnego (w tym art. 362 k.c.). Przesłanki odpowiedzialności członków zarządu spółek kapitałowych za zobowiązania tych spółek na gruncie art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej są zaś surowsze od przesłanek odpowiedzialności przewidzianych w art. 299 k.s.h. – to teza do postanowienia Sądu Najwyższego z 11 października 2023 r., sygn. akt: I USK 137/23 (LEX nr 3614435).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Gorzowie Wielkopolskim 6 lipca 2018 r. wydał decyzję, na mocy której ustalił, że odwołująca się I.P. jako były członek zarządu odpowiada za zadłużenie spółki-płatnika powstałe z tytułu nieopłaconych przez spółkę składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy wraz z odsetkami za zwłokę w łącznej kwocie 179.224,27 zł, przy czym jest to odpowiedzialność solidarna ze spółką. Odwołująca się I.P. pełniła funkcję prezesa zarządu spółki w okresie od 3 czerwca 2013 r. do 31 stycznia 2014 r. W 2013 r. urodziła dziecko i rozpoczęła urlop macierzyński.

W ocenie sądu okręgowego, do którego I.P. złożyła odwołanie od ww. decyzji, spółka trwale zaprzestała spłaty swoich wymagalnych zobowiązań. Od października 2013 r. zadłużenie spółki z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne systematycznie zwiększało się. W dniu 2 lipca 2014 r. wierzyciele spółki złożyli wniosek o ogłoszenie jej upadłości, który to wniosek został oddalony, ponieważ majątek spółki nie wystarczył nawet na zaspokojenie kosztów postępowania. Uchwałą nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników spółki z 27 października 2014 r. rozwiązano spółkę oraz otwarto likwidację. Powołany przez sąd okręgowy biegły podkreślił, że spółka - w ocenie biegłego - stała się niewypłacalna po 29 marca 2014 r., bowiem zamknięcie ksiąg rachunkowych i sporządzenie sprawozdania finansowego dopiero za 2013 r. mogło być podstawą do takiego wstępnego wniosku.

Sąd okręgowy wyrokiem z 29 grudnia 2020 r. oddalił odwołanie I.P. od ww. decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a Sąd Apelacyjny w Szczecinie, wyrokiem z 29 września 2022 r., oddalił apelację I.P. od wyroku sądu okręgowego. Sąd apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe, w tym o opinię biegłego sądowego, przy czym biegły ustalił datę wystąpienia trwałego stanu niewypłacalności spółki na 17 grudnia 2013 r. I.P. złożyła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od ww. wyroku sądu apelacyjnego, a Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

KOMENTARZ AUTORKI

W postanowieniu z 11 października 2023 r., sygn. akt: I USK 137/23, Sąd Najwyższy poddał analizie przesłankę „właściwego czasu”, w którym członek zarządu powinien złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości spółki lub wniosek o wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego spółki, aby zwolnić się z odpowiedzialności za niezaspokojone zobowiązania składkowe spółki. Sąd Najwyższy wskazał, iż odpowiedzialność członków zarządu spółki za zobowiązania składkowe spółki wobec ZUS jest regulowana przez przepisy art. 116 Ordynacji podatkowej, a nie przepisy art. 299 kodeksu spółek handlowych o odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania spółki. Sąd Najwyższy podkreślił, iż przesłanki odpowiedzialności członków zarządu spółek za zobowiązania tych spółek na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej są surowsze od tych przewidzianych w art. 299 kodeksu spółek handlowych, a zgłoszenie przez członka zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub wniosku o wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego spółki, powinno nastąpić „we właściwym czasie”. „Właściwy czas” z art. 116 Ordynacji podatkowej na złożenie ww. wniosku powinien być rozumiany szerzej niż w przepisach Prawa upadłościowego, które łączą pojęcie „właściwego czasu” na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki z powstaniem stanu niewypłacalności spółki.

Zdaniem Sądu Najwyższego, „właściwy czas” na złożenie przez członka zarządu spółki wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub wniosku o wszczęcie postępowania restrukturyzacyjnego spółki, w rozumieniu przepisów Ordynacji podatkowej, to okres wcześniejszy niż powstanie stanu niewypłacalności spółki. Sąd Najwyższy wskazał, że członek zarządu musi złożyć jeden z ww. wniosków w takim czasie, w którym zaspokojenie należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako uprzywilejowanego wierzyciela pozostaje realne, a wszczęcie postępowania upadłościowego lub restrukturyzacyjnego pozwoli na spłatę zaległości składkowych choćby w części. W konsekwencji Sąd Najwyższy stwierdził, że członek zarządu ponosi odpowiedzialność za zobowiązania składkowe nie tylko te powstałe po dniu zaistnienia stanu niewypłacalności spółki (kiedy należało złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości zgodnie z przepisami Prawa upadłościowego), ale także za te wcześniejsze zaległości składkowe, powstałe przed stanem niewypłacalności spółki, których nie udało się zaspokoić w postępowaniu egzekucyjnym.

Przy takiej wykładni przepisów Ordynacji podatkowej, Sąd Najwyższy stawia przed członkami zarządu spółek trudne zadanie ustalenia, czy sytuacja finansowa spółki, która nie zapłaciła zobowiązania składkowego w terminie, lecz posiada pewien majątek mogący służyć do zaspokojenia wierzyciela, jest już „właściwym czasem”, w którym członek zarządu powinien złożyć wniosek upadłościowy lub restrukturyzacyjny spółki, w celu zwolnienia się z odpowiedzialności za te zobowiązania składkowe, czy też członek zarządu powinien kontynuować działalność spółki, licząc na poprawę płynności finansowej spółki w przyszłości i zapłatę przez spółkę zaległości składkowych. W konsekwencji taka wykładnia przepisów Ordynacji podatkowej zdaje się zwiększać zakres odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania publicznoprawne spółki, a orzecznictwo Sądu Najwyższego dąży do zapewnienia jak najpełniejszego zaspokojenia należności publicznoprawnych spółek.

Joanna Wcisło-Jaśkowska, radca prawny w [pozańskim biurze Rödl & Partner](#)